

หลักสูตรทักษะความรู้ด้านข้อมูล (A Series of Data Literacy Training)

ที่มาหลักสูตร

ความรู้ด้านข้อมูล (Data Literacy) เป็นทักษะในการอ่าน ทำความเข้าใจข้อมูล ทำงานกับข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และใช้ข้อมูลเป็นหลักฐานสนับสนุน ในสังคมดิจิทัลปัจจุบัน ความรู้ด้านข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหน่วยงานและบุคคลที่ต้องรู้เท่าทันและมีทักษะใช้ข้อมูลให้เป็น โดยใช้ทักษะการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (เช่น ทางคณิตศาสตร์และสถิติ) ในการอ่านและเข้าใจข้อมูล ดังนั้น ด้วยทักษะความรู้ด้านข้อมูลจะสามารถนำเสนอเรื่องราวที่อิงหลักฐานเชิงลึกได้มากขึ้น

ในประเทศไทย การอบรมทักษะให้รู้เท่าทันข้อมูลพบได้ในกลุ่มเอกชนและภาครัฐ ส่วนภาคประชาสังคม เครือข่ายองค์กรอิสระ และสื่อสารมวลชนท้องถิ่น ยังขาดการบูรณาการทักษะเหล่านี้ในการทำงาน ดังนั้น East-West Management Institute - Open Development Initiative (EWMI-ODI) ซึ่งเป็นองค์กรหลักที่ดำเนินงานพัฒนาส่งเสริมข้อมูลเปิดในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ได้เล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมทักษะความรู้ด้านข้อมูลให้แก่ภาคประชาสังคมโดยเฉพาะเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมืองที่สนใจ ได้เรียนรู้ทักษะ สร้างความเข้าใจ และเลือกใช้งานด้านข้อมูลที่มีอยู่อย่างมากมายในปัจจุบัน อีกทั้งสามารถนำเสนอเรื่องราวพร้อมหลักฐานข้อมูลเชิงลึกสู่สาธารณะ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการ Voices for Mekong Forests (V4MF) สนับสนุนโดยสหภาพยุโรป (European Union) เพื่อส่งเสริมให้เกิดธรรมาภิบาลป่าไม้ในชุมชน มีความยินดีเปิดรับผู้สนใจจากภาคประชาสังคม องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร เครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมือง และสื่อสารมวลชนท้องถิ่น เข้าร่วมอบรมชุดหลักสูตรทักษะความรู้ด้านข้อมูล (A series of Data Literacy Training) ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา 3 ระยะเวลาแต่ละระยะจำเป็นต้องใช้เวลาทั้งสัปดาห์เพื่อส่งเสริมทักษะความรู้ และการฝึกฝนให้แก่ผู้เข้ารับการอบรมสร้างความคุ้นเคยและสามารถนำทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับข้อมูลจริงภายหลังการอบรม

หลักสูตรทักษะความรู้ด้านข้อมูลนี้ได้รับการแปลและปรับเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของประเทศไทย EWMI-ODI และผู้จัดทำเนื้อหาหลักสูตรขอขอบคุณหลักสูตรต้นฉบับ World Bank's Data Literacy Program ที่อนุญาตให้ใช้หลักสูตร และผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ที่ให้คำปรึกษาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรนี้สำหรับประเทศไทย

วัตถุประสงค์หลักสูตร

- เพิ่มพูนทักษะความรู้ด้านข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเล่าเรื่องข้อมูลเชิงลึกด้วยภาพ แก่ภาคประชาสังคม องค์กรไม่หวังผลกำไร และสื่อสารมวลชนท้องถิ่น โดยเฉพาะเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมือง
- ส่งเสริมให้เกิดการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดด้วยข้อมูลเชิงลึกด้านสิ่งแวดล้อมและป่าไม้ของประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เข้ารับการอบรมจะได้เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เพื่อให้รู้เท่าทันข้อมูล ดังนี้

- มีความเข้าใจเรื่องข้อมูลเปิด (Open Data) และผลกระทบที่มีต่อนโยบายและการจัดการข้อมูลเพื่อการนำเสนอเรื่องราวอย่างมีประสิทธิภาพ
- มีทักษะค้นหาและจัดการข้อมูล ตลอดจนพัฒนาเป็นเรื่องราวที่ชวนติดตามและน่าเชื่อถือด้วยการใช้ข้อมูลเป็นหลักฐาน

- เข้าใจแนวคิดการจัดการข้อมูล ทำข้อมูลให้สะอาดเพื่อการนำไปใช้ และประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลได้
- มีทักษะพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ ของเรื่องราวที่นำเสนอความรู้และข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์
- แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญที่จัดทำเรื่องราวที่ใช้ข้อมูลสนับสนุน (Data-driven stories)
- ได้รับประกาศนียบัตรเมื่อเข้าอบรมจบหลักสูตรทั้ง 3 ระยะ

เนื้อหาหลักสูตร

หลักสูตรนี้ ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ระยะ โดยแต่ละระยะจะใช้เวลาประมาณ 1 สัปดาห์ของแต่ละเดือน และแต่ละสัปดาห์จะประกอบด้วยเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องกัน ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมจำเป็นต้องเข้าร่วมให้ครบทั้งหลักสูตร (3 ครั้ง)

ครั้งที่ 1	หัวข้อ 1: นำเสนอเรื่องเล่าจากหลักฐาน หัวข้อ 2: ค้นหา รวบรวมข้อมูล และจัดทำรูปแบบข้อมูลที่เหมาะสม
ครั้งที่ 2	หัวข้อ 3: เข้าใจข้อมูล หัวข้อ 4: การสร้างภาพจากข้อมูล
ครั้งที่ 3	หัวข้อ 5: คิดอย่างนักข่าวที่ใช้ข้อมูลเป็น หัวข้อ 6: สิทธิข้อมูลดิจิทัลและความปลอดภัยของข้อมูล

หัวข้อ 1: นำเสนอเรื่องเล่าจากหลักฐาน

ส่วนแรกนี้จะมาทำความรู้จักกับ “ข้อมูล (Data)” และวิธีการใช้งานข้อมูลเพื่อสร้างเรื่องเล่าเกี่ยวกับป่าไม้ นอกจากนี้จะอธิบายว่าข้อมูลเปิดคืออะไร และมีผลกระทบต่อนโยบายในระดับชาติได้อย่างไร ผู้เข้าอบรมจะได้เห็นตัวอย่างข้อมูลและหลักฐานจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่นำมาใช้สร้างเรื่องเล่า ผ่านการวิเคราะห์และวิจัยเกิดเป็นกรณีศึกษาจำนวนมาก

หัวข้อ 2: ค้นหา รวบรวมข้อมูล และจัดทำรูปแบบข้อมูลที่เหมาะสม

ส่วนที่สองนี้จะนำเสนอความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรูปแบบข้อมูล ทักษะในการค้นหาข้อมูลออนไลน์ เครื่องมือตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล และแนวคิดในการแปลงข้อมูลเป็นเรื่องเล่า หลักสูตรจะเริ่มจากการทบทวนรูปแบบข้อมูลต่าง ๆ นำเสนอเทคนิคที่ใช้ในการค้นหาข้อมูล แปลงและประมวลผลข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน และเสนอแนะวิธีพัฒนาสมมติฐานและคำถามสำหรับการเล่าเรื่องด้วยข้อมูล เราสามารถแนะนำเครื่องมือโอเพนซอร์สที่สนับสนุนการรวบรวมข้อมูลให้คุณได้ในกรณีที่คุณต้องการ เช่น Mapeo - Mobile เป็นต้น

หัวข้อ 3: เข้าใจข้อมูล

ส่วนที่สามนี้ จะแนะนำแนวคิดพื้นฐานของการจัดระเบียบและจัดการข้อมูลให้สะอาดเหมาะแก่การนำไปใช้งาน และเรียนรู้การตั้งคำถามที่จะช่วยให้คุณประเมินแหล่งที่มาของข้อมูลได้ นอกจากนี้ เนื้อหายังจะครอบคลุมการคำนวณพื้นฐานและหลักเบื้องต้นเกี่ยวกับสถิติ ทั้งนี้ เรื่องจริยธรรมและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้จากการทำงานกับข้อมูลจะมีการกล่าวถึงด้วย

หัวข้อ 4: การสร้างภาพจากข้อมูล

หลักสูตรหัวข้อนี้จะแนะนำพื้นฐานการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพด้วยการสร้างภาพจากข้อมูล ผ่านตัวอย่างเรื่องเล่าที่สื่อสารข้อมูลด้วยเทคนิคการนำเสนอที่น่าสนใจและเครื่องมือที่ถ่ายทอดความรู้และข้อมูลสถิติ ผู้เข้าร่วมจะได้รับการฝึกฝนในการใช้ซอฟต์แวร์การสร้างภาพข้อมูลจำนวนหนึ่ง อาทิเช่น Datarapper และ Tableau

หัวข้อ 5: คิดอย่างนักข่าวที่ใช้ข้อมูล

หลังจาก ได้พัฒนาทักษะการใช้ข้อมูลจากเนื้อหาก่อนหน้านี้แล้ว ผู้เข้าอบรมจะได้ลงมือปฏิบัติกับชุดข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามกลุ่ม เพื่อสร้างเรื่องเล่าโดยใช้ชุดข้อมูลเหล่านั้น ผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการนี้จะให้คำแนะนำผ่านกระบวนการคิดอย่างนักข่าวและวิเคราะห์ชุดข้อมูลเพื่อประกอบเรื่องเล่า

หัวข้อ 6: สิทธิข้อมูลดิจิทัลและความปลอดภัยของข้อมูล

การทำงานกับข้อมูลในยุคดิจิทัลสร้างความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวและสิทธิความเป็นเจ้าของข้อมูล เนื้อหาส่วนนี้จะแนะนำวิธีปฏิบัติด้านความปลอดภัยออนไลน์เมื่อใช้เทคโนโลยี รวมถึง สมาร์ทโฟน คอมพิวเตอร์ ชดข้อมูล และอินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน ผู้เข้าอบรมจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับแบบจำลองภัยคุกคาม การประเมินความเสี่ยง และวิธีการตรวจสอบความปลอดภัยของข้อมูล

ระยะเวลาอบรม / สถานที่

หลักสูตรนี้ใช้ระยะเวลาในการอบรมทั้งสิ้น 15 วัน ณ ศูนย์วิทยาศาสตร์ชุมชนเพื่อคนกับป่า (RECOFTC) กรุงเทพฯ โดยแบ่งออกเป็น 3 ครั้ง ครั้งละ 5 วัน ซึ่งมีกำหนดการจัดอบรมในแต่ละครั้งดังนี้

ครั้งที่ 1: หัวข้อที่ 1 และ 2	3 - 7 กุมภาพันธ์ 2563
ครั้งที่ 2: หัวข้อที่ 3 และ 4	9 - 13 มีนาคม 2563
ครั้งที่ 3: หัวข้อที่ 5 และ 6	27 เมษายน - 1 พฤษภาคม 2563

คุณสมบัติผู้เข้าอบรม

- ทำงานภาคประชาสังคม NGOs สมาชิกเครือข่ายป่าไม้ภาคพลเมือง หรือนักสื่อสารมวลชนท้องถิ่น
- มีประสบการณ์ทำงานด้านป่าไม้อย่างน้อย 1 ปี และทำงานเกี่ยวข้องกับการใช้ข้อมูล เช่น งานวิจัย ค้นหา จัดการ และวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข่าวเชิงลึก เป็นต้น
- มีความสนใจในข้อมูลและการเล่าเรื่องที่มีผลกระทบต่อความคิดเห็นและเชิงนโยบาย
- มุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมตลอดชุดหลักสูตร เมื่อได้รับการคัดเลือกแล้ว หน่วยงานต้นสังกัดของผู้เข้ารับการอบรมจะต้องร่วมลงชื่ออนุญาตให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือก เข้าอบรมตลอดทั้ง 3 ระยะ โดยแต่ละระยะจะใช้เวลาประมาณ 5 วันของแต่ละเดือน
- หลักสูตรนี้ยินดีต้อนรับผู้สมัครที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ สตรี และเยาวชนที่สนใจเพิ่มพูนทักษะความรู้ด้านข้อมูล

ความคาดหวังจากผู้เข้าอบรม

ผู้จัดอบรมคาดหวังว่าผู้เข้าอบรมทุกคนจะ

- นำกลับไปใช้อุปกรณ์สำหรับใช้ในงานอบรม
- มีส่วนร่วมในหลักสูตรตลอดกระบวนการ
- ผลิตเรื่องราวที่ใช้ข้อมูลสนับสนุนอย่างน้อย 1 ชิ้นหลังจบหลักสูตร และนำเสนอสู่สาธารณะผ่านเว็บไซต์หรือสื่อสังคม

วิธีสมัคร

ผู้สนใจสามารถสมัครออนไลน์ (<https://bit.ly/2sy5c68>) โดยจะปิดรับสมัครเที่ยงคืนของวันพฤหัสบดีที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2563 หรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม ติดต่อ คุณกัญญ์ณัฐรีย์ ยิ้มสาลี อีเมล: kunsuree.yimsaree@recoftc.org โทร. 092 404 9395

ค่าใช้จ่ายหลักสูตร

ไม่มีค่าสมัครหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ

ผู้ที่สมัครและได้รับการคัดเลือกเข้าอบรมจะได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้าอบรมตามหลักสูตร ได้แก่ ค่าเดินทางภายในประเทศ ค่าที่พักและค่าอาหาร ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (ตามระเบียบของ RECOFTC)